

Kmetijski inštitut Slovenije

Agricultural Institute of Slovenia

Hacquetova ulica 17, SI-1000 Ljubljana

Slovenija/Slovenia

T +386 (0)1 280 52 62 | F +386 (0)1 280 52 55 | E info@kis.si | www.kis.si

**Modelni izračun za določitev višine plačil
za ukrep Ekološko kmetovanje iz Programa
razvoja podeželja RS za obdobje 2014 – 2020
za VVO I Rižana, Jesenice in Jezersko**

Ljubljana, 25 marec 2016

Modelni izračun za določitev višine plačil za ukrep Ekološko kmetovanje iz Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014 – 2020 za najožja območja vodovarstvenih območij (v nadaljevanju VVO I) vodnih teles vodonosnikov Rižane (v nadaljevanju Rižana), na območju občine Jesenic (v nadaljevanju Jesenice) in na območju občine Jezersko (v nadaljevanju Jezersko) je v skladu s 15. členom pogodbe št. 2330-14-000143 z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) in dopisom MKGP z dne 14.3.2016 (št. 007-523/2015/27), izdelal Kmetijski inštitut Slovenije (KIS).

Pripravila:

Barbara ZAGORC

1 UVOD

V okviru Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014-2020 (v nadaljevanju: PRP 2014-2020), je bil v skladu z Uredbo (EU) št. 1305/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. december 2013 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005¹ izdelan izračun višine plačil za ukrep ekološko kmetovanje (v nadaljevanju ukrep EK).

Na podlagi Zakona o vodah so lastniki ali drugi posestniki, ki so nosilci kmetijskega gospodarstva, ki imajo zaradi prilagoditve ukrepom vodovarstvenega režima zmanjšan dohodek iz kmetijske dejavnosti, upravičeni do nadomestnega zemljišča, če je zmanjšanje tega dohodka posledica prilagoditve ukrepom vodovarstvenega režima, ki so strožji od ukrepov, ki veljajo za izvajanje kmetijske dejavnosti na primerljivih zemljiščih zunaj vodovarstvenega območja. Če se upravičencem ne more zagotoviti nadomestnega zemljišča, so upravičeni do nadomestila za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti (v nadaljevanju nadomestilo).

2 IZHODIŠČA

2.1 Nadomestila za najožja območja vodovarstvenih območij (VVO I)

Podlaga za nadomestila za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti zaradi prilagoditve ukrepom vodovarstvenega režima je Uredba o načinu izplačevanja in merilih za izračun nadomestila za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti zaradi prilagoditve ukrepom vodovarstvenega režima (v nadaljevanju uredba o nadomestilih). Uredba o nadomestilih določa vrste ukrepov, za katere se lahko izplačajo nadomestila za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti zaradi prilagoditve ukrepom vodovarstvenega režima, način izplačevanja in merila za izračun višine nadomestil za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti.

Nadomestila se v skladu z uredbo o nadomestilih izplačajo na VVO I za ukrepe vodovarstvenega režima, ki se nanašajo na prepovedi, omejitve in zaščitne ukrepe v zvezi z ravnanjem s kmetijskimi zemljišči, ki so določeni v skladu s predpisi, namenjenih za varstvo vodnih virov za javno oskrbo s pitno vodo, določenih v skladu s predpisi Vlade Republike Slovenije, ki urejajo najožje vodovarstveno območje.

Nadomestilo se za ukrepe vodovarstvenega režima podeli kot državna pomoč v skladu s smernicami Evropske unije o državni pomoči v kmetijskem in gozdarskem sektorju ter na podeželju za obdobje od 2014 do 2020 (Smernice..., 2014), z izjemo ukrepov vodovarstvenega režima razvoz gnojevke in gnojnice ter izdelava gnojilnega načrta, ki se podeli kot pomoč de minimis v skladu z Uredbo 1408/2013/EU.

V skladu s 6. členom uredbe o nadomestilih za ukrepe vodovarstvenega režima ni mogoče pridobiti drugih državnih pomoči ali plačil iz drugega naslova.

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0487:0548:sl:PDF>

2.2 Plačila za ukrep EK

Plačila za ukrep EK iz PRP 2014-2020 se lahko nanašajo samo na tiste obveznosti, ki presegajo obvezne standarde navzkrižne skladnosti, določene v skladu s poglavjem I naslova VI Uredbe 1306/2013/EU, ustrezna merila in minimalne dejavnosti, določene z drugo in tretjo alinejo točke c) prvega odstavka 4. člena Uredbe 1307/2013/EU ter druge ustrezne obvezne zahteve iz nacionalnih predpisov.

Predlog plačil za ukrep EK je bil pripravljen na podlagi modelnega izračuna za njive-poljščine, vrtnine na prostem, vrtnine v zavarovanih prostorih, oljčnike z gostoto najmanj 150 dreves/ha, nasade sadovnjakov z gostoto najmanj 100 dreves/ha pri orehu in kostanju ter najmanj 200 dreves/ha pri nasadih z ostalimi sadnimi vrstami in nasadih z mešanimi sadnimi vrstami, travniške visokodebelne sadovnjake z gostoto najmanj 50 dreves/ha, vinograde, hmeljišča, drevesnice, trajno travinje, pridelavo semenskega materiala kmetijskih rastlin (poljščine, krmne rastline, vrtnine) in čebelarjenje (Modelni izračun za določitev plačil za ukrep EK ..., 2014).

Modelni izračuni so pripravljeni za izvajanje ekološkega kmetovanja in za preusmerjanje v ekološko kmetovanje. Podlaga za izračun plačil je razlika, ki nastane v finančnem rezultatu med običajno kmetijsko prakso (konvencionalna pridelava) ter izvajanjem praks ekološkega kmetovanja oziroma preusmeritve v prakse ekološkega kmetovanja.

Kompleksen in obširen sistem modelnega izračuna za določitev višine plačil za ukrep EK je postavljen v okvir simulacijskega sistema modelnih kalkulacij Kmetijskega inštituta Slovenije (http://kis.dev.splet1.si21.com/Modelne_kalkulacije_OEK), ki na podlagi opredeljenih (izbranih) vhodnih tehnoloških parametrov, omogoča oceniti porabo inputov in s tem stroške proizvodnje pri posameznem kmetijskem pridelku.

2.3 Modelni izračun za določitev plačil za ukrep EK na območju VVO I Rižane, Jesenic in Jezersko

Ugotavljamo, da na VVO I vodnih teles vodonosnikov Rižane (Rižana), vodonosnikov na območju občine Jesenic (Jesenice) in vodonosnikov na območju občine Jezersko (Jezersko) prihaja do prekrivanja ukrepov vodovarstvenih režimov in zahtev ekološkega kmetovanja.

Zaradi tega je bila potrebna ponovna preveritev izhodišč in predpostavk za določitev plačil za ukrep EK, na VVO I so namreč ukrepi vodovarstvenega režima del običajne kmetijske prakse, ki predstavlja podlago za določitev plačil za ukrep EK na teh območjih.

Najpomembnejše zahteve in priporočila pri ekološkem kmetovanju (Pravilnik o ekološkem kmetovanju ..., 2014; Sredstva in smernice za ekološko kmetijstvo, 2009): izbor odpornih/tolerantnih sort, uporaba ekološko pridelanega sadilnega materiala, prepoved uporabe semena razkuženega s kemično sintetičnimi sredstvi, pester kolobar z vključitvijo metuljnic, uravnoteženo gnojenje z izbranimi v ekološki pridelavi dovoljenimi gnojili, uporaba ekoloških sredstev za varstvo in krepitev rastlin, izbira primernih vrst in pasem živali iz ekoloških rej in le izjemoma izbira neekoloških živali, upoštevanje indeksa ustreznosti reje, uporaba

kakovostne na kmetijskem gospodarstvu pridelane ekološke krme, uporaba ustreznih sredstev za nego in zdravljenje živali ter sredstev za čiščenje in razkuževanje (precej omejena uporaba), izdelan individualni načrt preusmeritve KMG iz konvencionalno v ekološko pridelavo (če gre za prvi vstop v kontrolo ekološkega kmetovanja), pridobljen certifikat za ekološko pridelavo (v skladu z Uredbo 834/2007/ES in predpisom, ki ureja ekološko pridelavo).

Ukrepi vodovarstvenega režima na VVO I Rižana: prepoved uporabe dušika iz mineralnih gnojil, prepoved uporabe gnojevke in gnojnice, možna je le uporaba FFS dovoljenih v ekološkem kmetovanju, kmetijske površine morajo biti vso leto pokrite z zeleno odejo, prepoved paše (na delu VVO I, ki obsega območje za zajetje Rižane), prepoved preoravanja trajnega travinja, obvezna uporaba gnojilnega načrta.

Ukrepi vodovarstvenega režima na VVO I Jesenice: omejena uporaba dušika iz mineralnih gnojil (količinska omejitev), prepoved uporabe gnojevke in gnojnice, na pašnih površinah prepovedano dodajanje organskih in mineralnih gnojil (razen izločkov živali na paši), prepoved uporabe FFS, omejitev paše (dokrmeljevanje živali na paši ni dovoljeno, preprečevanje pregaženosti), prepoved preoravanja trajnega travinja, obvezna uporaba gnojilnega načrta.

Ukrepi vodovarstvenega režima na VVO I Jezersko: omejena uporaba dušika iz mineralnih gnojil (časovna in količinska omejitev), prepoved uporabe gnojevke in gnojnice, omejitev paše (dokrmeljevanje živali na paši ni dovoljeno, preprečevanje pregaženosti), možna je le uporaba FFS dovoljenih v ekološkem kmetovanju, kmetijske površine morajo biti vso leto pokrite z zeleno odejo, omejitev paše (dokrmeljevanje živali na paši ni dovoljeno, preprečevanje pregaženosti), prepoved preoravanja trajnega travinja, obvezna uporaba gnojilnega načrta.

Ugotavljamo, da prihaja do delnega ali popolnega prekrivanja zahtev ekološkega kmetovanja in ukrepov vodovarstvenega režima na VVO I pri uporabi FFS (popolno prekrivanje na VVO I Rižana, Jesenice in Jezersko) in uporabi gnojil, ki vsebujejo mineralni dušik (delno prekrivaje na VVO I Rižana).

Nadomestila za VVO I so skladno z metodologijo in analizami kmetijske proizvodnje na VVO I (Sušin, 2011) izračunana za kmetijska zemljišča z rabami njive, vinogradi, intenzivni sadovnjaki, travniški sadovnjaki in trajno travinje, medtem ko zemljišča izven kmetijske rabe niso upravičena do nadomestila.

Analiza rabe tal je pokazala, da je na VVO I Rižana prevladujoča kmetijska raba trajno travinje, razširjene pa so še njive, vinogradi, oljčniki, travniški sadovnjaki in intenzivni sadovnjaki, da je na VVO I Jesenice prisotno le trajno travinje in da so na VVO I Jezersko poleg prevladujočega trajnega travinja, od kmetijskih zemljišč prisotne le njive, ki jih je manj kot 0,1 ha (Sušin, 2015).

Na podlagi primerjave zahtev za ekološko kmetovanje in ukrepov vodovarstvenih režimov smo ponovno preverili modelne izračune za določitev višine plačil za ukrep EK, ki so bili

pripravljeni leta 2014, in pripravili potrebne spremembe modelnih izračunov s katerimi smo preprečili prekrivanje ukrepov vodovarstvenih režimov in zahtev ekološkega kmetovanja.

3 MODELNI IZRAČUN ZA DOLOČITEV VIŠINE PLAČILA ZA UKREP EK NA VVO I RIŽANE, JESENIC IN JEZERSKEGA

Modelni izračun za ukrep EK je izdelan za tiste vrste kmetijske pridelave, ki imajo potencialno možnost za pridelavo na VVO I Rižane, Jesenic in Jezerskega (priloga 1 na strani 9).

Do nadomestila za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti na VVO I, določenega na podlagi metodologije (Sušin, 2011), so v skladu z določili uredbe o nadomestilih (Uredba o načinu izplačevanja in merilih ..., 2015) kmetijska gospodarstva upravičena pod določenimi pogoji. Pogoji za upravičenost do nadomestila, določitev višine nadomestila in pogoji za izplačilo nadomestila so navedeni v 4., 7. in 8. členu uredbe o nadomestilih.

Med drugimi morajo nosilci KMG za pridobitev nadomestila zadostiti pogoju, da je njihova skupna površina GERK-ov ali delov GERK-ov znotraj VVO I večja ali enaka 0,1 hektara (4. člen uredbe o nadomestilih).

V 7. členu uredbe o nadomestilih je določeno, da je najvišji znesek nadomestila za posamezno leto v obdobju od leta 2016 do 2020 ne sme presegati 500 evrov na hektar KZU na leto v prvih petih letih od uveljavitve vodovarstvenega režima (Jesenice in Jezersko) oziroma 200 evrov na hektar KZU na leto po preteku tega obdobja (Rižana). Se pa lahko zneski nadomestila za posamezno leto povečajo za do največ 200 evrov na hektar KZU za upravičenca, kateremu je z uredbami, ki urejajo vodovarstvena območja, določena prepoved paše (del VVO I Rižana, območje za zajetje Rižane). V skladu z metodologijo izračunana nadomestila za določene rabe zemljišč (predvsem trajni nasadi) so na VVO I Rižana višja od teh v uredbi določenih zgornjih omejitev nadomestil.

Dodatna omejitev pri izplačilu nadomestil je določena še v 8. členu uredbe o nadomestilih, ki določa, da se nadomestilo za posamezno leto v obdobju od leta 2016 do 2020 izplača upravičencu, če je povprečno nadomestilo na KMG na hektar KZU znotraj najožjega vodovarstvenega območja večje ali enako 10 evrov (v shemi državne pomoči v obdobju 2011-2014 je bila ta omejitev 50).

Za pridobitev plačil v ukrepu ekološko kmetovanje sta med drugimi pogoji tudi zahtevi, da mora biti velikost skupne površine, ne glede na vrsto dejanske rabe, za katero se lahko uveljavlja plačilo za ukrep EK, najmanj 0,3 ha. Najmanjša velikost površine kmetijskega zemljišča iste vrste dejanske rabe pa ne sme biti manjša od 0,1 ha, razen pri pridelavi semenskega materiala kmetijskih rastlin, kjer je najmanjša velikost strnjene površine lahko 0,01 ha.

Iz zgoraj navedenega in v nadaljevanju navedenih virov izhaja, da pogoji za pridobitev in določitev višine nadomestil na VVO I in plačil za ekološko kmetovanje niso popolnoma enaki. To lahko privede do tega, da KMG za enako površino in enake omejitve na VVO I (kombinacija nadomestila VVO I in EK plačila) ne more pridobiti enakega zneska kot bi ga pridobilo za enako površino in enake omejitve zunaj VVO I (EK plačilo). To vsekakor ni prav in

kljub relativno majhnim ugotovljenim odstopanjem ni pravično ter predstavlja omejitev za razvoj ekološkega kmetovanja na območjih, kjer bi ga morali še posebej spodbujati. Zato pozivamo obe pristojni ministrstvi (Ministrstvo za okolje in prostor in Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano), da poiščeta ustrežnejše zakonske podlage in rešitve za ta območja.

4 UPORABLJENI VIRI

- Izhodišča izdelave modelnih izračunov za določitev višine plačil za ukrep Ekološko kmetovanje iz Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014 – 2020. 2014. Ljubljana, MKGP.
http://www.program-podezelja.si/images/SPLETNA_STRAN_PRP_NOVA/1_PRP_2014-2020/1_1_Kaj_je_program_razvoja_pode%5BEelja/POTRJEN_PRP_13_2_2015/PRILOGE_k_PR_P_2014_2002/Izhodi%5CA1%C4%8Da_za_ukrep_M11.pdf (dostop 21.3.2016)
- Metodologija izdelave modelnih izračunov za določitev višine plačil za ukrep Ekološko kmetovanje iz Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014 – 2020. 2014. Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije (posredovano MKGP, 14.10.2014).
- Modelni izračuni za določitev višine plačil za ukrep Ekološko kmetovanje iz Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014 – 2020. 2014. Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije (posredovano MKGP, 15.10.2014).
- Modelne kalkulacije KIS. 2016. Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije.
http://kis.dev.splet1.si21.com/Modelne_kalkulacije_OEK (dostop 21.3.2016).
- Pravilnik o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil (Uradni list RS, št. 8/2014).
- Program razvoja podeželja Republike Slovenije 2014-2020. 2015. Ljubljana, MKGP.
<http://www.program-podezelja.si/sl/prp-2014-2020/kaj-je-program-razvoja-podezelja-2014-2020> (dostop 21.3.2016).
- Smernice Evropske unije o državni pomoči v kmetijskem in gozdarskem sektorju ter na podeželju za obdobje od 2014 do 2020 (2014/C 204/01).
- Sredstva in smernice za ekološko kmetijstvo. 2009. Bavec M. s sod. Maribor, UM FKVB, Inštitut za ekološko kmetijstvo: 149 str.
- Sušin, J., Rednak, M., Zagorc, B., Vrščaj, B., Bergant, J. 2011. Določitev nadomestil zaradi prilagoditve kmetijske pridelave ukrepom vodovarstvenega režima. Kmetijski inštitut Slovenije, Ljubljana.
http://www.mko.gov.si/fileadmin/mko.gov.si/pageuploads/zakonodaja/vode/vodovarstveni_rezim_kmet_metodologija.pdf (dostop 15.2.2016)
- Sušin, J., Bergant, J., Šinkovec, M., Kralj, T., Verbič, J., Žnidaršič, T., Babnik, D., Glad, J., Zagorc, B. 2015. Strokovne naloge s področja okolja za Ministrstvo za okolje in prostor: poročilo za leto 2014. Kmetijski inštitut Slovenije, Ljubljana, 63 str.
- Uredbo Sveta (ES) št. 834/2007 z dne 28. junija 2007 o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov in razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 2092/91 (UL L št. 189 z dne 20.7.2007, str. 1), zadnjič spremenjene z Uredbo Sveta (ES) št. 967/2008 z dne 29. septembra 2008 o spremembi Uredbe (ES) št. 834/2007 o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov (UL L št. 264 z dne 3.10.2008, str. 1).
- Uredba o načinu izplačevanja in merilih za izračun nadomestila za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti zaradi prilagoditve ukrepom vodovarstvenega režima (Uradni list RS, št. 105/11, 64/12, 44/13, 55/15 in 97/15).
- Uredba o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (Uradni list RS, št. 113/09, 5/13 in 22/15).
- Uredba o vodovarstvenem območju za vodno telo vodonosnikov na območju občine Jesenice (Uradni list RS, št. 62/13 in 92/14).

- Uredba o vodovarstvenem območju za vodno telo vodonosnikov na območju občine Jezersko (Uradni list RS, št. 24/12).
- Uredba o vodovarstvenem območju za vodno telo vodonosnikov Rižane (Uradni list RS, št. 49/08, 72/12 in 69/13).
- Uredba Komisije (EU) št. 1408/2013 z dne 18. decembra 2013 o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije pri pomoči de minimis v kmetijskem sektorju (UL L št. 352 z dne 24. 12. 2013, str. 9).
- Uredba (EU) št. 1307/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. december 2013 o pravilih za neposredna plačila kmetom na podlagi shem podpore v okviru skupne kmetijske politike ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 637/2008 in Uredbe Sveta (ES) št. 73/2009 (UL L št. 347 z dne 20.12.2013, str. 608).
- Uredba (EU) št. 1306/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o financiranju, upravljanju in spremljanju skupne kmetijske politike in razveljavitvi uredb Sveta (EGS) št. 352/78, (ES) št. 165/94, (ES) št. 2799/98, (ES) št. 814/2000, (ES) št. 1290/2005 in (ES) št. 485/2008 (UL L št. 347 z dne 20.12.2013, str. 549).
- Uredba o ukrepih kmetijsko-okoljska-podnebna plačila, ekološko kmetovanje in plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (Uradni list RS, št. 13/15, 21/15, 30/15, 54/15, 97/15, 6/16 in 16/16).
- Zakon o vodah (Uradni list RS, št. 67/02, 2/04 – ZZdri-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14 in 56/15).

